

Reactie Expertise Centrum Asbest & vezels op de commotie rondom de risico's van blootstelling aan asbest

De afgelopen weken is de discussie rondom de risico's van asbest flink opgelaaid in Nederland. Dit naar aanleiding van een gezamenlijk onderzoek door Crisislab, Radboud Universiteit, Universiteit Utrecht en TNO, getiteld 'Inzichten voor proportioneel asbestbeleid'.

Als non-profit organisatie hebben wij ons tot op heden buiten de discussie gehouden. Echter voelen wij ons toch geroepen om te reageren. Allereerst stellen wij voorop dat wij onafhankelijk zijn en onze prioriteit de gezondheid van mens en milieu is. Daarnaast is het volgende een opiniestuk, waarin wij als Expertise Centrum Asbest & vezels onze kijk op de kwestie weergeven.

Het debat draait om geld in plaats van gezondheid

Wij wijzen erop dat het onderzoek waar de discussie mee begonnen is werd uitgevoerd in opdracht van de branchevereniging van woningbouwcorporaties AEDES en hun leden Talis, Vestia, Woonbron en Mitros. Wat deze partijen gemeen hebben is dat zij er groot financieel belang bij hebben dat wet- en regelgeving op het gebied van asbest soepeler wordt, wat resulteert in lagere kosten voor sanering en minder druk om te saneren. Hierbij komt het hen ook goed uit als hun huurders de risico's van asbest laag inschatten, zodat de huurders geen sanering van hun woning eisen. Tot slot proberen zij, mede met een actieve lobby, het wetsvoorstel van het ministerie van Infrastructuur & Waterstaat om asbesthoudende daken vanaf 2025 te verbieden, tegen te werken. Hierin worden zij gesteund door andere lobbyclubs als LTO. Wederom omwille van hun financieel belang. Het saneren van alle asbestdaken die op het vastgoed van deze partijen aanwezig zijn kost hen namelijk veel geld. Bij het lezen van het onderzoek wordt dan ook al snel duidelijk dat bovenstaande de insteek was. Er is overduidelijk naar een bepaalde uitkomst toegewerkt.

De onderzoekers zijn overwegend niet deskundig op het thema asbest

Daarnaast betwisten wij de deskundigheid op het gebied van asbest van meerdere onderzoekers die hebben deelgenomen aan het onderzoek. Woordvoerder en hoofdonderzoeker professor Helsloot wordt al enkele jaren ingezet door een deel van de opdrachtgevers om Nederland wijs te maken dat asbest niet heel gevaarlijk is. In de periode voordat hij is ingehuurd door de opdrachtgevers heeft hij echter nooit onderzoek verricht naar asbest en blootstelling aan gevaarlijke stoffen. De hoogleraar is gepromoveerd wiskundige en heeft zich vanaf half jaren 90 verdiept in crisisbeheersing en rampenbestrijding. Dit is een nuttige expertise, maar heeft echter niks met blootstelling aan schadelijke minerale stoffen te maken. Meneer is geen toxicoloog, arts, chemicus of mineraloog/geoloog. Naast zijn rol in het onderzoek namens de Radboud universiteit is professor Helsloot ook oprichter, bestuurder en voorzitter van Crisislab. Dat brengt ons bij de onderzoekers, de heer Kraaijenbrink en de heer Vis, beide oud-studenten van meneer Helsloot en medewerkers van hem. Beide heren hebben ook geen aantoonbare kennis van asbest en gevaarlijke stoffen. De heren zijn bestuurskundigen. Tot slot is professor Helsloot lid van de strategische adviesraad van TNO, waardoor ook direct duidelijk wordt hoe TNO (dat overigens slechts een beperkte bijdrage leverde aan het onderzoek) betrokken is geraakt bij het onderzoek. Wij geloven dat bovengenoemde onderzoekers kundige mensen zijn, maar zij beschikken absoluut niet over kennis en/of ervaring op het gebied van asbest. Ook zijn wij van mening dat de opdrachtgevers al een aantal jaar bezig zijn met een lobby om de risico's van asbest te bagatelliseren. Deze lobby begint Amerikaanse vormen aan te nemen. Wat niet resulteert in een gezonde discussie over het asbestbeleid en de geloofwaardigheid van dit onderzoek.

Ernstige gezondheidsrisico's worden gebagatelliseerd

Waar wij als stichting ECAV aanstoot aan nemen zijn de uitspraken die de laatste tijd in de media en politiek worden gedaan over de schadelijkheid van asbest. Ten onrechte wordt gesteld dat asbest alleen gevaarlijk zou zijn bij veelvuldige (dagelijkse) blootstelling aan grote hoeveelheden asbest. Ook wel benoemd in de media als "asbest mist". Dit is pertinent onjuist. Uit vele nationale en internationale onderzoeken en inzichten blijkt al decennia dat een geringe blootstelling al kan leiden tot het vormen van kanker. Organisaties als de World Health Organization (WHO) en de International Agency for Research on Cancer (IARC) van de VN stellen al jaren dat er geen veilige blootstelling aan asbest bestaat. Daarnaast adviseerde onze eigen Gezondheidsraad, die wel *onafhankelijk* onderzoek verricht, in 2010 om de grenswaarde voor asbest te verlagen – juist omdat de gevaren van asbest *groter* bleken dan eerder aangenomen werd.

Vergaande statistische onderregistratie

Ieder jaar overlijden er in Nederland volgens de officiële cijfers 1000 – 1300 mensen aan de gevolgen van asbest gerelateerde ziekten (mesotheliom, longkanker en asbestose). Dat zijn twee keer zoveel slachtoffers als het aantal verkeersslachtoffers! Onafhankelijke internationale onderzoekers stellen echter dat er jaarlijks meer dan **4500** mensen in Nederland aan de gevolgen van asbest overlijden¹, aangezien zij het aantal asbest gerelateerde longkankerpatiënten hoger schatten dan het CBS en IAS. Daarnaast blijkt uit internationaal onderzoek dat ziektes als baarmoederkanker, strottenhoofdkanker, nierkanker, maagkanker en darmkanker ook veroorzaakt kunnen worden door blootstelling aan asbest. Dit wordt echter in Nederland genegeerd en niet geregistreerd. Al dit leed is te voorkomen, namelijk door ervoor te zorgen dat mensen niet worden blootgesteld aan asbest. De kans op het krijgen van kanker door asbest is cumulatief wat ertoe leidt dat iedere blootstelling de kans op ziekte vergroot. Daarom dient blootstelling altijd vermeden te worden.

Slachtoffers door lage en/of incidentele blootstelling

Het is dan ook een foute aanname dat alleen mensen die beroepsmatig met asbest in contact komen risico lopen op asbestziekten. Er zijn talloze gevallen bekend van mensen die nooit met asbest werkten, maar er wel terminaal ziek van werden. Van echtgenotes die de kleding wassen van hun man, tot personen van wie de vader vroeger in de asbestfabriek gewerkt had, tot meester Bert die af en toe kluste aan het oude schoolgebouw in Amersfoort waar hij les gaf en tot mensen in de omgeving van Goor, Overijssel, waar veel erven en paden verhard waren met asbestpuin, waardoor tientallen inwoners in de omgeving kanker kregen. Daarnaast zijn er zowel in Nederland als in België geregistreerde overlijdens door asbestziekten bij mensen die slechts een kortdurende vakantiebaan hebben gehad in de fabrieken van Eternit, waar asbesthoudende golfplaten werden geproduceerd. Uit onderzoek in het Verenigd Koninkrijk bleek dat er sinds 2001 al zeker 205 leerkrachten zijn overleden door blootstelling aan asbest in schoolgebouwen. Zo kunnen wij nog uren doorgaan met het benoemen van voorbeelden. Wat al deze slachtoffers gemeen hebben is dat zij nooit dagelijks of op regelmatige basis zijn blootgesteld aan zeer hoge concentraties asbest ofwel "asbest mist". Asbest is een zeer kankerverwekkende stof die nooit onderschat dient te worden. De incubatietijd van de meeste asbestziekten ligt tussen de 20 en 50 jaar na blootstelling en de desastreuze gevolgen worden dan ook pas vele jaren na blootstelling duidelijk.

¹ Zie S. Furuya, O. Chimed-Ochir, K. Takahashi, A. David and J. Takala, 'Global Asbestos Disaster', International Journal of Environmental Research and Public Health 2018, 15(5), 1000; <https://doi.org/10.3390/ijerph15051000>.

Steun voor een verbod op asbestdaken

Ieder beleid van de Nederlandse overheid om blootstelling aan asbest te voorkomen geniet dan ook onze steun. Zo ook het alom besproken verbod op asbesthoudende dakbedekking vanaf 31 december 2024 waar de Eerste Kamer nog over moet stemmen. Veel van deze daken zijn veel ouder dan de eigenlijke levensduur wat ertoe leidt dat de vezels door verwerking spontaan loslaten en in ons leefmilieu terecht komen. Daarnaast zijn er wekelijks branden waarbij grote hoeveelheden asbest vrijkomen. Dit leidt wel degelijk tot schade aan de volksgezondheid, aangezien iedere blootstelling aan asbest de kans op het ontstaan van kanker verhoogt en tot torenhoge kosten, omdat de resten asbesthoudend materiaal dienen te worden opgeruimd. De opruimkosten die noodzakelijk zijn na branden zullen op den duur hoger zijn dan de kosten van preventieve sanering van de daken. Daardoor is preventief beleid uiteindelijk goedkoper voor de maatschappij dan niks doen. Wij spreken dan ook onze steun uit voor het wetvoorstel van het ministerie van Infrastructuur & Waterstaat.

Verzoek aan de overheid

Wel vragen wij het ministerie om meer financiële en organisatorische steun voor de verplichte preventieve sanering van deze daken. Vooral voor particulieren en ondernemers met een aantoonbaar kleine portemonnee. De Overheid kan niet zomaar zeggen dat het de verantwoordelijkheid van de eigenaar is. Dezelfde Overheid wist namelijk halverwege de jaren 60 van de vorige eeuw al dat asbest zwaar kankerverwekkend is en heeft ondanks deze kennis het gebruik van asbest toegestaan tot 1 juli 1993. Daarmee heeft de Overheid zichzelf eigenaar van het huidige probleem gemaakt en dient zij haar verantwoordelijkheid te nemen om zorg te dragen voor een gezond leefmilieu.

Oproep aan de samenleving

Wij roepen bij deze bestuurders, politiek, belangenorganisaties, media en burgers op om de gevaren van asbest vooral niet te bagatelliseren! Blootstelling aan asbest leidt jaarlijks tot vele dodelijke slachtoffers. Hieraan komt zeer veel leed te pas dat voorkomen had kunnen worden. Daarom dient er alles aan gedaan te worden om de blootstelling aan asbest te minimaliseren, zodat in de toekomst zoveel mogelijk mensen dit vreselijke leed bespaard zal worden.

Namens,

Stichting Expertise Centrum Asbest & Vezels

David de Vreede

Voorzitter

Jeremy Veenema

Secretaris

www.expertisecentrum-asbest.nl

¹ Zie S. Furuya, O. Chimed-Ochir, K. Takahashi, A. David and J. Takala, 'Global Asbestos Disaster', International Journal of Environmental Research and Public Health 2018, 15(5), 1000; <https://doi.org/10.3390/ijerph15051000>